

Лисецький Олексій
Олександрович, ад'юнкт кафедри
кримінального процесу Національної
академії внутрішніх справ

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО ПІДОЗРУ: МЕЖІ АКТИВНОСТІ СЛІДЧОГО

Заходи, реалізовані в Україні та спрямовані на збільшення ролі та функцій суду з метою захисту прав і свобод громадян в кримінальному судочинстві, не могли не торкнутися діяльності, процесуального статусу і функцій органів досудового розслідування. Регламентація принципу змагальності в рамках ч. 4 ст. 129 Конституції України визначила доцільність серйозних трансформацій у всій системі кримінального процесу, різних способах реалізації діяльності кримінального процесуального характеру, розподілу відповідних кримінальних процесуальних функцій, зміни в співвідношенні між процесуальними можливостями різних учасників кримінального провадження.

Дослідимо особливості участі слідчого у проведенні процесуальних дій та прийнятті відповідних рішень, що обмежують права та законні інтереси осіб, з метою визначення меж їх самостійності у прийнятті відповідних рішень та можливості впливу на їх прийняття контрольно-наглядовими органами. Акцентуємо увагу на межах активності слідчого під час повідомлення про підозру.

Насамперед зазначимо, що у нормах чинного КПК України не міститься офіційного визначення «повідомлення про підозру». Так, в статті 276 КПК України законодавець закріпив чіткий перелік випадків при наявності

яких здійснюється повідомлення про підозру, а в ст. 277 КПК України міститься перелік відомостей, які повинні бути зазначені у письмовому повідомленні про підозру, а порядок вручення такого повідомлення закріплено у ст. 278 КПК України.

В жодній із наведених норм не зазначено про те, що повідомлення про підозру оформлюється постановою, а даний документ має назву «Повідомлення». В свою чергу визначення «повідомлення» міститься у ч. 1 ст. 111 КПК України, яка передбачає, що повідомлення у кримінальному провадженні є процесуальною дією, за допомогою якої слідчий, прокурор, слідчий суддя чи суд повідомляють певного учасника кримінального провадження про дату, час та місце проведення відповідної процесуальної дії або про прийняте процесуальне рішення, чи здійснену процесуальну дію. Таким чином, законодавцем чітко визначено, що повідомлення є процесуальною дією.

Окрім цього, звертаємо увагу на те, що в ст. 277 КПК України, яка передбачає вимоги до змісту письмового повідомлення про підозру, не містить перелік відомостей, які є обов'язковими для постанови у формі якої слідчий, прокурор приймає своє рішення. Тобто, формально повідомлення про підозру не відповідає вимогам ч. 3 ст. 110 КПК України. Натомість, окремо в ст. 110 КПК України не зазначено про те, що повідомлення про підозру відноситься до процесуального рішення слідчого, прокурора, на відміно від обвинувального акту. Також в нормах КПК України закон одавцем не закріплено жодної підстави прийняття рішення про повідомлення про підозру, а лише зазначено випадки такого повідомлення. Це є ще одним аргументом на користь твердження, що повідомлення про підозру є сукупністю процесуальних дій, які

характеризують інститут повідомлення про підозру. Такої ж думки притримуються 94 % опитаних слідчих.

Глава 22 КПК України передбачає низку процесуальних дій, які зобов'язані провести слідчий або прокурор під час повідомлення про підозру, а саме: складання письмового повідомлення про підозру; погодження повідомлення про підозру з прокурором у разі, якщо воно складене слідчим; виклик особи відповідно до вимог глави 11 КПК України, установлення особи, якій повинно бути вручено повідомлення про підозру; усне оголошення особі повідомлення про підозру у вчиненні конкретного злочину; роз'яснення суті підозри; повідомлення підозрюваному про його процесуальні права, передбачені ст. 42 КПК України, роз'яснення їх суті; вручення підозрюваному пам'ятки про права та обов'язки; зазначення в повідомленні про підозру підпису слідчого, прокурора, який здійснив повідомлення про підозру, місце, дату, час його вручення, підпису особи, яка отримала таке повідомлення; фактична передача письмового повідомлення про підозру підозрюваному.

На нашу думку, невирішеним досі залишається питання особистої відповідальності прокурора за дії та рішення, які він погоджує особисто. Насамперед, це стосується повідомлення про підозру. Так, у разі виникнення підстав для повідомлення про підозру, слідчий, керуючись ч. 1 ст. 277 КПК України, зобов'язаний погодити його з прокурором. Натомість, на практиці часто виникають ситуації, коли прокурор зволікає з погодженням, не ставлячи слідчого до відома про причини такого ігнорування. Уявляється, що вирішити цю проблему може покладення на прокурора особистої відповідальності за проведення цієї процесуальної дії шляхом обмеження на законодавчому рівні терміном ознайомлення прокурора зі

змістом письмового повідомлення про підозру. З урахуванням викладеного, пропонуємо подати ч. 1 ст. 277 КПК України «Зміст письмового повідомлення про підозру» у такій редакції:

«1. Письмове повідомлення про підозру складається прокурором або слідчим за погодженням з прокурором. У разі незгоди прокурора зі складеним повідомленням про підозру, він, не пізніше 72-х годин повинен письмово повідомити про це слідчого, навівши мотиви такої відмови».